

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ БУРЯТИЯ
МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
"БАРАГХАНСКАЯ СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА "

РАССМОТРЕНО

Руководитель МО

Аюшиева С.И.
Протокол № 1
от «31» августа 2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Заместитель директора
по УВР

Раднаева Е.М.
Протокол № 1
от «31» августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

Ербанов Т.О.
Приказ № 76
от «31» августа 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Мүшэхэн»

для обучающихся 1 класса

Барагхан, 2023

Тайлбари бэшэг

Россиин Федерациин Эрдэм хуралсалай министерствээр 2021 оной майн 31- нэй 286 дугаарай захиралтаар шэнэ ФГОС баталагдахан байна.

Хэрбээ урдахи стандартада ганса мэдэсэ, шадабари, дадал ямар байха зэргэтэйб гэжэ бэшэгдээтэй байдаг хаань, мүнөөнэй стандартын эрилтэнүүд болзоонуудта (условинуудта), удхада болон үхибүүдэй дүн шадабаринуудта табигдана. Болзоонуудта эрилтэнүүд хургуулинуудай мүнөө үеын оньһон хэрэгсэлнүүдтэй, Интернеттэй холбоотой, тиихэдэ тусхайгаар зохёогдоһон, бүтээгдэһэн арга боломжонуудтай, материальна тэдхэмжэтэй байхатай тааруулагдана, тиин шэнэ технологинуудые хэрэглэн үхибүүдые хургаха аргатай, тэрэ техногинуудаар хүдэлжэ шадаха багшанартай, санитарна, халуун эдөө үгэхын талаһаа эхилээд лэ бусад нормануудта тааруу оршон байра байдалтай байхаар хараалагдана. Хургуулинууд өөрын тусхай хуралсалай программатай (основная образовательная программа) байха ёһотой.

Мүнөө стандарт соо түрүүшын хуурида үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты) гээшые гаргаба. Тэрэ гол түлэб духовно-нравственна талатай тааруу, ерээдүйдэ, ямаршые оршон байдалда ороходоо хүн гээшэ хүн шанараа алдангүй, ёһо заншалаа баримталан ажабайдалаа эмхидхэхэ аргатай гээд хэлэгдэнэ. Тиихэдээ үхибүүн бүхэн өөрөө өөрынгөө ажабайдал эмхидхэжэ, хубилгажа эрхилжэ, шадаха ёһотой гээд тэмдэглэлтэй.

Саашань уламжалан хэлэхэ болбол, метапредметные результаты гээд гараад ерэнэ, тэрэн «универсальные учебные действия» (УУД) гэжэ ойлгосотой тааруу. Эхин хургуулида үхибүүн бүхэн өөрынгөө хуралсал эмхидхэхэ, хинан шалгаха, сэгнэжэ шадаха, тиихэдэ ямаршые мэдээсэлэй удха ойлгожо абаад, өөрын болгохо, тэрээн сооһоо тус ушарай зорилгоор өөртөө шэнэ юумэ илган абаха, анализ, синтез хэхэ, адлидхаха, илгаруулха, ойлгосонуудые бүридхэхэ, дүн гаргаха, мэдээсэлнүүдые нэгэ түхэлһөө нүгөө түхэлдэ оруулжа шадаха гэхэ мэтэ – иимэ шадабаринуудтай болохо ёһотой. Тэрээнһээ гадна предметнэ дүнгүүд гээд байха. Тэрэ дүнгүүд предмет бүхэнэй гол эрилтэнүүдтэй тааруу байхаһаа гадна ажалай программа соо харуулаатай байдаг, тиихэдээ багша бүхэн өөрынгөө талаһаа стандартна, стандартһаа үлүүлһэн гэхэ мэтэ дүнгүүдые харуулха аргатай, тэдэнээ хүгжөөхын ажал яажэ эмхидхэхэ гээшэбиб гэжэ бодохо болоно.

Шэнэ стандарт хэрэглэн хүдэлжэ байһан багша «Мүшэхэн» гэхэн хуралсалай номой удха шадабаринуудые бүрилдүүлхэтэй тааруулха, тэдэ шадабаринуудые баримталан түсэбөө табиха болоно. Багша бүхэн хэшээлдээ бэлдэхэдээ иимэ асуудалнуудые урдаа табина: Хурагшада ямар шадабари олуулха болонобиб? Тэдэ шадабаринууд хурагшада тусхай зэбсэг

(инструмент), хэрэгсэл болохо гү? Тэдэ шадабаринууд ямар үйлэнүүднээ (учебные действия) бүридэхэб?

Багша үхибүүдтэ сэгнэлтэ гэхэн зэр зэбсэг гартань барюулжа, өөрын ажал, нүхэдэйн ажал сэгнүүлжэ хургана. Нурагшын гарта тусхай зэр зэбсэг үгэхэ – тэрэ хадаа тусхай критеринууд болоно, буряадаар эрилтэнүүд гэхэдэ болоно.

Нургуулинуудай ФГОС-сой шэнэ шэглэлтэйгээр хүдэлжэ, нуралсалай удха хубилгажа байһан үедэ, гол анхарал арюун сэдхэлтэй, зохёохы бэлигтэй хүниие хүмүүжүүлхэ орёо асуудал табигдана. Нигүүлсэхы сэдхэл, арюун бодол, зохёохы арга шадал хүмүүжэлгын гол зэбсэгын уран үгэ болоно. Үхибүүд бага наһанһаа түрэлхи хэлэнэйнгээ баялигтай, илангаяа уран үгын удха шанартай танилсажа, бээ даагаад уран зохёолнууды саг үргэлжэ уншаха дадалтай болоно.

Эхин нургуулиин урда заншалта ёһоороо бага наһанай нурагшадые уншуулжа нургаха гэхэн зорилго табигдана. Мүнөө, шэнэ хараа бодолнуудай дэлгэржэ байһан үедэ уншалгада нургалгын ябасые хоёр шэглэлтэйгээр хараха шухала:

1. Уншалгада нургалга гурбан хэмжээгээр ябуулагдаха - уншалгын дадал бүрилдүүлгэ болон нарижуулга; уншалгада нургалга болон уран зохёолой текст хадуун абалга; бээ даагаад уншаха шадабари бүрилдүүлгэ.

2. Нурагшадта литературна мэдэсэ үгэжэ, бага наһанай нурагшадай литературна нуралсал болон литературна хүгжэлгэ хангаха.

Уран зохёолнуудай образуудай нүлөө доро һайхан абари зан, түрэл арадтаа, түрэлхи хэлэндэ унтаршагүй дурлал хүмүүжүүлхэ ёһотой. Дээдэ хэмжээнэй уншажа, сэдхэлээрээ мэдэржэ буряад арадайнгаа, элинсэг хулинсагайнгаа ёһонууды, заншалнууды, сэсэн нургаалнууды гүнзэгыгөөр ойлгожо, бодожо үзэжэ оршон тойронхи байдалда бээ абажа, ерээдүй аха наһанайнгаа ажабайдалда хэрэглэжэ нургаха болоно.

Литературна уншалга уран зохёолшын зохёохы замайн онсотой танилсуулха эрилтэ табинагүй, юундэб гэхэдэ, нурагшад үшөө ном уншаагүй, ажабайдалай дүршэлөөр бага байна. Тиигэбэшье, бага наһанай нурагшадай наһанай онсо хараадаа абажа, уран зохёолшын намтартай, зохёохы замтайн юрэнхыгөөр танилсуулха ёһотой.

Литературна уншалгын хэшээлнүүдтэ бага наһанай нурагшадай хэлэлгын дадал бүридүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулха, тэдэнэй шухалань - уншалгын дадал хүгжөөлгэ болоно.

Нэгэдэхи класста багша тайлбарилан уншалгын методээр ажаллаха, нурагшадаа үенүүдээр, бүхэли үгэнүүдээр, шангаар уншуулжа нургаха ёһотой.

Хэшээлдээ «**Мүшэхэн**» гэжэ ном ажалай дэбтэртэйнь барина. Авторнууд:
Р.С.Дылыкова, С.И. Аюшиева, Л.Д. Доржиева, В.Н. Очирова, Е.Б. Очирова: 1-дэхи класс.-
Улаан – Үдэ, «Бэлиг» хэблэл, 2022 он; Буряад Уласай Болбосоролой болон эрдэм ухаанай
яаман баталһан.

Һуралсалай хахад жэл соо - 12 саг үгтэнэ.

3-дахи четверть соо 5 саг.

4- дэхи четверть соо 7 саг.

Һуралсалай «Мүшэхэн» номой зорилгонууд:

- уран зохёол сэдхэлээрээ мэдэрхэ, ойлгохо, тухайлан бодомжолхо зохёохы дадалнуудые хүгжөөхэ;
- хүүгэдэй поэтическэ шагналга, уран һайханда нарин хандалга хүгжөөхэ;
- байгааһин гоё һайхание, оршон ажабайдалые мэдэрэн ажаглаха, сэгнэхэ шадабари хүгжөөхэ;
- хэмжээгээрээ ехэ багашье, удхаараа хүнгэн хүндэшье зохёонуудые гүнзэгыгөөр ойлгохо дадал хүгжөөхэ;
- сэдэбээрээ (темэ), жанраараа элдэб зохёолнуудые уншуулжа, һурагшадай мэдэхэ юумэ үргэдхэхэ, тэдэнэй эстетическэ, оршон тойрониие шудалха шадабаритай болгохо.
- бага наһанай һурагшадта зорюулагдаһан эрхим уран болон научна-познавательна зохёонуудтай танилсуулха;
- зохёолой хэлэн, удха дээрэнх хүдэлжэ, хүмүүнэй үнэ сэнтэй хараа бүрилдүүлхэ;
- һурагшадай уншаха һонирхол эрмэлзэл дээрэнх үндэһэлжэ, уншалгын шанар программын эрилтын ёһоор нарижуулха.

Бүлэгүүд болон темэнүүдые үзэхэ түсэблэлгэ

1. Хүн болохо багаһаа (1 ч)
2. Саһата үбэл (1 ч)
3. Сагаан һараар, Сагаалганаар! (1 ч)
4. Эсэгэ ороноо хамгаалагшад (1 ч)
5. Урихан хабар (1 ч)
6. Эрхэ бэшэ, бэрхэ боло! (1 ч)
7. Элүүр энхын зам (1 ч)
8. Аажам сэдхэл – ажалһаа (1 ч)
9. Арадай аман зохёол (1 ч)
10. Эдир шэнжэлэгшэд (1 ч)
11. Буряад орон (1 ч)
12. Зунай зулгы саг (1 ч).

1 классай түрэлхи хэлэнэй календарна-тематическа түсэб

№	Хэшээлэй сэдэб	Үзэгдэхэ гол асуудалнууд	Үгтэһэн саг Үнгэргэгдэхэ саг
1	Хүн болохо багаһаа.	Гэр бүлэ, эхэ эсэгэ, аха, эгэшэ, хүгшэн аба, хүгшэн эжы, түрэлхид. Гэр бүлэ соохи хүнүүдэй түрэлэй холбооо харуулһан үгэнүүдые удхаарнь зүб хэрэглэжэ һураха. Аха заха зондо зүбөөр хандажа һураха. Түрэл тоонто нютагтаа дуратайгаар хандахые хүмүүжүүхэ.	1
2	Саһата үбэл	Үбэлэй байгаалиин үзэгдэл тухай, үбэлэй сагта ой модон, тала дайда, гол мүрэн, хүнүүдэй ажал хүдэлмэри тухай, үхибүүдэй үбэлдөө наададаг наадан, амиатай ажамидарал тухай расказууд, шүлэгүүд.	1
3	Сагаан һараар, Сагаалганаар!	Сагаан һара, сагаан һарын һайндэр тухай уншаха. Сагаалганай һайндэрые угтаха ёһо заншалнуудтай танилсуулха. Сагаан эдеэн: хүн болохо буряад зоной шухала эдеэн тухай, хүнһөө гарадаг сагаан эдеэн тухай. Буряад арадай литэдэ ородог арбан хоёр жэлэй амиатадтай танилсуулха, феврилиин 23-най һайндэр – Эсэгэ ороноо хамгаалагшад тухай расказ уншаха, зурагаар хөөрөө эмхидхэхэ.	1
4	Эсэгэ ороноо хамгаалагшад	Э.Дугаровай «Манай Арми» гэхэн шүлэг дээрэ хүдэлжэ, эб найрамдал, алдарты Арми, дайнгүй байдал гэхэ мэтэ тухай мэдэсэтэй боложо, Армида ябаһан ахадаа сээжээр амаршалга хэлэжэ һуралга.	1
5	Урихан хабар	Хабарай сагай байгаали, хабарай түрүүшын шэнжэ, саһанай хайлалга, байгаалиин үбэлэй унтариһаа һэрилгэ, гол горхоной хайлалга, модоной гүлггэдэй задаралга түрүүшын сэсэгүүдэй ургалга, дулаан оронһоо шубуудай ерэлгэ, гэрэй болон зэрлиг амиатай ажамидарал тухай. Түрэхэн нютагайнгаа байгаалида, ургамалнуудта, амиатадта гамтайгаар хандаха тухай хөөрэлдэхэ. Мартын найман – эжынэрэй һайндэр, эжынэрээ хүндэлхэ, баярлуулха гэхэ мэтэ мэдэрэл түрүүлхэ.	1
6	Эрхэ бэшэ, бэрхэ боло!	Хамтын ажал, үнэн сэхэ ябадал, хүнүүдтэ һаналаа табиха, дүүргэхэ уялгадаа харюусалгатайгаар хандаха, аха хүнүүдые, нүхэдөө хүндэлхэ тухай ойлгосо үгтэнэ.	1

7	Элүүр энхын зам.	Бэеын энхэ элүүр юунһээ дулдыданаб гэжэ асуудалда харюсаха. Үдэрэй журам баримталжа һураха, тиигэбэл космонавт болохолта гэжэ ойлгуулха. Апрелиин 12 – космонавтын һайндэр, түрүүшын космонавт Ю.А. Гагарин тухай рассказ уншаха	1
8	Аажам сэдхэл – ажалһаа	Ажалша түрүү хүнүүд, мэргэжэлтэд, ажалда дуратайгаар, эб хамтын ажал тухай рассказыуд, онтохон, онһон үгэнүүд.	1
9	Арадай аман зохёол	Онһон үгэнүүд, жороо үгэнүүд, таабаринууд, онтохонууд. Арадай ба уран зохёолшодой зохёон онтохонууд. Үхибүүдэй һайн һайхан абари зантайгаар хүмүүжүүлгэдэ онтохонуудай дүүргэдэг үүргэ.	1
10	Эдир шэнжэлэгшэд	Амитад, шубууд, хорхой шумуулнууд, ургамал тухай научна – познавательна рассказыуд. Научна – познавательна удха шанартай зохёолнууд нарин нягтаар шэнжэлжэ, хёрхоор хаража һураха зорилготой үгтэнхэй. Байгаалиин шэмэг харуулһан зохёолнуудые уншахадаа, багша экскурсинуудые үнгэргэжэ, орон нютагайнгаа байгаалиин үзэгдэлнүүдые ажаглаха, шэнжэлхэ талаар һурагшадтаа дүршэл олгохо.	1
11	Буряад орон	Түрэл буряад орон тухай, ниислэл хото Улаан – Үдэ тухай рассказ. Дэлхэй дээрэ эгээл суутай, эгээл гүнзэги, түрэл Буряад ороноймнай, буряад арадаймнай омогорхол – Байгал далай тухай рассказ. Тойроод байһан байгаалиингаа баялигта ехэ наринаар хандажа, гамнажа, түрэл нютагараа, түрэлхи хэлээрээ, Байгалаараа оморгохожо ябахые хүмүүжүүлхэ.	1
12	Зунай зулгы саг	Зунай байгаалиин үзэгдэл тухай, зунай сагта ой модон, тала дайда, гол мүрэн, хүнүүдэй ажал хүдэлмэри, амитадай ажамидарал тухай рассказыуд, шүлэгүүд. Үхибүүдэй зунай амаралта, зунай амаралтын үедэ аминаһандаа гамтайгаар хандалга.	1

1 классай хурагшадай литературна уншалгаар шадабаринууд

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты) –өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно).

Метапредметные результаты:

Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- Багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха;
- Хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо;
- Юу хэхэ гээшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ (прогнозировать);
- Өөрынгөө, нүхэдэйнгөө ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон тусхай критеринүүдээр шалгах;
- Багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.

Оршон тойроние шудалха шадабари (познавательные УУД):

- Номоор хүдэлхэ (номой гаршагай, тусгаар тэмдэгдэй үүргэ ойлгохо);
- Зураг хаража гү, али текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо;
- Багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргах;
- Үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо, тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- Текстын удха дамжуулха.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- Өөрынгөө ханаа бодол аман хэлэлгээр, тиихэдэ багахан текст зохёожо, бэшэгэй хэлэлгээр харуулха;
- Хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниие ойлгохо;
- Уран гоёор уншаха, хөөрэхэ;
- Классайнгаа үхибүүдтэй, багшатаяа яагаад ажалаа эмхидхэхэ, ямар журамуудые сахиха тухайгаа хэлсэхэ;
- Хоёр хоёроороо, бүлэг бүлэгөөр хүдэлхэ, тиихэдээ олон ондоо «тушаал» бээ дээрээ абаха: ударидагшын, даабари дүүргэгшын, бэшээшын г.м.

Литературна уншалгаар шадабари (предметные результаты):

Зүбөөр, нэгэ жэгдээр, бодолготойгоор, уранаар, бүхэли үгэнүүдээр уншалга. Хүшэр үгэнүүдые үенүүдээрнь уншалга. Багшын хөөрэхые, уншахые шагнажа хураха. Үгэнүүдые тодо һонороор үгүүлхэ,үгэ соохи түргэн, удаан аялгануудые, дифтонгнуудые, хатуу ба зөөлэн хашалгануудые алдангүй уншалга. Мэдүүлэлэй, һүүлэй интонаци сахижа шадаха. (Һуралсалай жэлэй һүүлдэ нэгэ минута соо 30-40 үгэ уншаха болохо).

Уншаһан тухай табигдаһан асуудалнуудта харюу үгэжэ, өөрынгөө хараһан юумэн тухайгаа хөөрөжэ шадаха. Багшын туһаламжаар текстые хубинуудта хубаажа, уншаһан рассказ болон онтохоной удхые өөрынгөө үгөөр хөөрөхэ, текстдэ үгтэһэн зурагай удхые хөөрөжэ шадаха. Событинуудые, үйлэдбэригшэ нюурнуудые, байгаалиин үзэгдэлнүүдые харуулһан үгэнүүдые ба хэһэгүүдые текст сооһоо багшын туһаламжаар оложо, илгажа хураха. Онтохон, рассказ, шүлэгүүд хоорондын илгаае танижа шадаха.

Шалгалтын хүдэлмэри (жэлэй эсэстэ үнгэргэгдэхэ)

Арсалдаан

Нэгэ айлай газар миисгэй, тахья, нохой, гахай, ямаан байдаг байба. Тэдэнэр үдэшэндөө гэшхүүрэй хажууда суглараад, өөһэдынгөө хэрэгүүд тухай хөөрэлдэдэг һэн. Тиихэдээ дэлхэй дээрэ юун эгээл амтатайб гэхэн нэгэл асуудалаар һаналаа таарадаггүй байгаа.

- Һүнһөө дээрэ юумэн үгы даа, – гэжэ Васька миисгэй гэшхүүр дээрэ һуугаад дуугарна.
– Хулганашье барихада һайн лэ даа, теэд оролдолго хэрэгтэй ха юм.

- Һэ, һүншни юум? Крупа гү, али обёос хураггүй дээрэ ааб даа! – гэбэ тахья.

- Нүхэд, орхигты даа, – гэжэ Шарик нохой буруушааба. Одоол һайн юумэ гэхэдэ, яһан ха юм! Нилээн олон яһа химэлһэн лэ байхаб, эдээнэй амта мэдэхэб даа!

- Хоншуухан үнэртэй үбһэ жажалхада гоёл даа! – гэбэ һахалтай ямаан.

Тэндэ хэбтэһэн гахай хор-хор гэбэ:

- Эгээл амтатай хоол тарьян бшуу!

Иигэжэ тэдэнэй хэдышыё арсалдаашье һаань, дэлхэй дээрэ юун эгээл амтатайб гэхэн асуудал мүнөөшыё болотор шийдхэгдээгүй байһаар.

Таанар юун гэжэ һананат?

1. Текст уншажа эхилэ. Багшын «тогто» гэхэн заабаряар уншажа ябаһан үгын удаа карандашаар зурлаа таби. Нэгэ минута соо хэды үгэ уншабаш. Тоо бэшэ. Тиигээд текст бүхэлидэнь дууһан унша.
2. Ямар текст болоноб?
 - а) онтохон
 - б) рассказ
 - в) шүлэг
3. Онтохон соо ямар амитад хабааданаб? Тэмдэглэ

Рисунки (кошка, коза, лиса, свинья, собака, курица, овца, волк) возле каждого рисунка □

4. Амитадые хоёр бүлэг болго.

5. Онтохоной үйлэ хаана болоноб?

а) ой соо б) уһанай эрье в) айлай газраа

6. Онтохоной хабаадагша нюурнуудай нэрэнүүдые үе үеээрнь таһалжа бэшэ.

7.Амитад ямар сагта уулзажа хөөрэлдэнэб?

а) үдэр б) үглөөгүүр в) үдэшэ г) һүни

8. Ямар мэдүүлэл онтохоной гол удхые элирүүлнэб? Текст соо олоод, доогуурнь зура.

9. Модель таби

Миисгэй □○□□○

Ямаан □○□□□

Нохой □○□□

10.3 миисгэй хэды хүлтэйб?

а) 10 б) 8 в) 12

11. Таблица бэшэ

миисгэй	
	яһан
тахяа	
	үбһэн
гахай	

12.Зунай эхиндэ поршоонхо 13 шэгнүүртэй байгаа. Зундаа 7 шэгнүүр нэмээ. Поршоонхо хэды шэгнүүртэй болооб?

13. Точконуудай орондо таараха үгэнүүдые бэшэ.

Ямаан, үнээн, ... , хандагай.

Галуун, тахья, ... , турлааг.

Үхэр, хонин, морин, ... , ямаан.

14. Үйлэдэгшэ нюурнууд ямар хубарилаар хөөрөө эмхидхэнэб?

Тахья ☐

Васька миисгэй ☐

Гахай ☐

Ямаан ☐

Шарик нохой ☐

15. Амиатай нэрэнүүдые бэшэ. Нэрэ үгэ. Бэшэ.

16. Онтохондо үшөө ямар нэрэ таарууб? Тэмдэглэ

А) Хөөрэлдөөн

Б) Тоосолдоон

В) Миисгэй тахья хоёр

Г) Гэрэй амирад

Литературна уншалгаар 1-дэхи классай хурагшадай

мэдэсэ, шадабари, дадал сэгнэхэ эрилтэ

1-дэхи класста уншалгын дадал хадаа «Үзэглэл», «Мүшэхэн» соохи текст хурагшадай хэр зэргэ уншадаг болоһые ажаглалга дээрэнээ сэгнэгдэхэ ёһотой. Текст дээрэ хүдэлхэ шадабари хараадаа абан, класс бүридэ программын эрилтын үндэһөөр табигдаһан хэмжээ баримталан, хурагшадай уншалгын дүршэл сэгнэхэ.

«Эрхим» сэгнэлтэ табихада:

а) 1-дэхи классай хурагшын үгэнүүдые бүхэлээр, үзэг, үе хэлгэнгүйгөөр, хазагайруулангүй, үзэг гээнгүй, удаан аялгануудые зүбөөр, запятой, точкын һүүлдэ зогсолтойгоор, интонаци сахин уншана;

б) 2-4-дэхи классуудта удхын сохилто баримталан, сэгнэлтын тэмдэг зүбөөр илган уншахадань; уншаһан текстын гол зүбөөр ойлгоно, өөрөө дүүрэн хөөрөжэ шадана;

в) шүлэг сээжээр хэлэхэдээ, үгэнүүдыень зүбөөр, нэгэшье торонгүй, уран гоёор уншана.

«Һайн» сэгнэлтэ:

а) уншахадаа, үгэнүүдтэ 2-3 алдуу гаргаа хаань, сэгнэлтын тэмдэгэй хойно

(точко, запятой, асууһан ба шангадхаһан) зогсолто хэнэгүй;

б) сээжээр уншахадаа, үгэнүүдтэ 2-3 алдуу гаргаа хаань гү, али сэгнэлтын тэмдэг хоолойгоороо илганагүй, уншаһан текстынгээ удха зүбөөр ойлгобошье, тэрэнээ тодо бэшээр хөөрэнэ;

в) уншаһанаа хөөрөжэ үгэхэдөө, зарим нэгэ ушарта торолсожо, багшын туһаламжаар заһажа хэлэнэ.

«Дунда» сэгнэлтэ:

а) уншахадаа, үгэ хазагайруулжа гү, али үгэ ба үенуудые хэлгүүлжэ, орхижо, 4-5 алдуу гаргаа хаань, эли тодоор уншаагүй;

б) уншаһан текстынгээ гол удха багшын туһаламжаар хэлэжэ шадана;

в) сээжээр уншахадаа, текст гүйсэд мэдэхэгүй, сэгнэлтын тэмдэгүүдтэ зогсолто хэнэгүй;

г) хэлэлгэ соогоо алдуу гаргана (үгэ буруу хэрэглэнэ, мэдүүлэл дутуу удхатай байна, үсөөн үгэтэй г.м.), уншаһан текстынгээ удаа дараа алдана.

Һуралсалай жэлдэ уншалгаар һурагшадай дадал саг үргэлжэ шалгагдажа байха ёһотой (четверть бүхэнэй һүүл багаар). 1-4-дэхи клаасуудта һурагшадай уншаагүй тусхай текст ондоо ном сооһоо абтаха, һурагша бүхэнэй дүршэл шалгахын тула нэгэ текст хэрэглэхэ.

Нэгэ минута соо уншаһан үгэнүүдэй тоо хараадаа абажа, сэгнэлтэ иигэжэ табиha:

Класс	Сэгнэлтэ болон уншаха текстын үгын тоо			
	«5»	«4»	«3»	«2»
1	30-һаа дээшээ	15 - 20	15 доошо	-
2	40-һөө дээшээ	30 - 40	25 - 30	25 - һаа доошо
3	60-һаа дээшээ	50 - 60	35 - 50	35 - һаа доошо
4	70-һаа дээшээ	60 - 70	45 - 60	45 - һаа доошо

КТП Мүшэхэн 1 класс
В неделю – 1 час

№	Сэдэб	Үнгэргэгдэхэ саг
1	Хүн болохо баганаа. Д.Могоева «Сэсэгмаа»	22.02
2	Саһата үбэл. Д.Мижидон «Үбэл»	29.02.
3	Сагаан нараар! Сагаалганаар!	07.03
4	Эсэгэ ороноо хамгаалагшад. Э.Дугаров «Манай Арми»	14.03.
5	Урихан хабар. Г. Дашабылов «Мартын найман»	21.03.
6	Эрхэ бэшэ, бэрхэ боло. Б. Санжин «Аягүй ушар»	04.04.
7	Элүүр энхын зам. «Түрүүшын космонавт»	11.04.
8	Аажам сэдхэл ажалһаа.Д.Ошоров « Нургаалтай хүбүүн»	18.04.
9	Арадай аман зохеол: Онһон үгэ, таабари, жороо үгэ, онтохон	25.04
10	Эдир шэнжэлэгшэд. Д.Хилтухин «Һархяаг»	02.05.
11	Буряад орон. Байгал далаймнай хэтэдээ мүнхэ байг!	16.05.
12	Зунай зулгы саг. Д.Улзытуев «Малгай сэсэг»	23.05

Хэрэглэгдэхэ литература

- Б.Б. Батоев «Методическа заабаринууд». Улаан – Үдэ: Бурядай номой хэблэл, 1987.
- С.М. Бабушкин «Буряад – ород словарь». Улаан – Үдэ,1992
- Ц.Б. Будаев «Онһон үгэ оншотой». Улаан – Үдэ: Бурядай номой хэблэл, 1988.
- В.Б. Гомбоев «Һонирхолтой нааданууд». Улаан – Үдэ: «Бэлиг», 2009.
- Р.С.Дылыкова «Буряад һургуулиин программанууд» Улаан – Үдэ: «Бэлиг»,2013.
- Р.С.Дылыкова «Методическа дурадхалнууд 2 класс» Улаан – Үдэ: «Бэлиг»,2010.
- Р.С.Дылыкова «Методическа дурадхалнууд 3 класс» Улаан – Үдэ: «Бэлиг»,2011.
- Р.С.Дылыкова «Методическа дурадхалнууд 4 класс» Улаан – Үдэ: «Бэлиг»,2012.
- Д.Д. Ошоров «Методическа заабаринууд». Улаан – Үдэ: Бурядай номой хэблэл, 1987.
- В.Д. Патаева «Буряад уран һайхан арадай аман зохёол холбон үзэлгэ». Улаан – Үдэ,1995
- С.Ц. Содномов «Литературна уншалга». Улаан – Үдэ: «Бэлиг»,2005.
- С.Ц. Содномов «Методическа дурадхалнууд 2 класс». Улаан – Үдэ: «Бэлиг»,2008.
- С.Ц. Содномов «Методическа дурадхалнууд 3 класс». Улаан – Үдэ: «Бэлиг»,2009.
- С.Ц. Содномов «Методическа дурадхалнууд 4 класс». Улаан – Үдэ: «Бэлиг»,2010.